

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

CASTANYAS MUNICIPALS

—Anemlas torrant, que l' hora de repartirlas sembla que s' acosta.

FEYNA DEL TEMPS

De panxa al sol.

CRÓNICA

UN lector de LA ESQUELLA m' escriu una carta recomenantme que repassi la colecció de *La Veu de Catalunya* «en la qual—diu—li asseguro que hi trobará materia abundant y de gran actualitat en aquests moments, ab lo que han dit els *perdigots* respecte á la *Unió nacional* en diverses ocasions, quan ni per somnis pensavan que 's poguessin arribar á entendre.

»Cregui, amich P. del O., que, ab la sols reproducció dels piropos en broma y en serio que allí obran estampats, ara que diuhen que han contret matrimoni 'ls hi podrà fer un regalo, que 'ls contrayents se 'n lleparán els dits y 'ls amichs de LA ESQUELLA encare ab més fruició que no ells.»

Que 'm perdoni l' amable autor de aquesta recomenació si li dich que agrahintla molt per la bona intenció que revela, dech al mateix temps manifestarli que no 'm veig ab cor de seguirla. Anar á buscar agullas en un paller es sempre una tasca ben poch agrahida; pero quan en el paller hi abunda la bruticia, ni ab ganxo puch atrevirme á remenarlo.

Y després de tot ¿qué 'n treuríam de tirar á la cara dels nuvis las *perreries* d' altre temps? ¿Ferlos enemistar? Massa que renyirán á la primera contrarietat que se 'ls presenti, sense necessitat de que ningú 'ls aixussi. Els matrimonis contrets no per amor y simpatía, sino per conveniencia ó per interés, casi sempre acaban malament. La *vajilla* ab que 's fa l' ápat de bodas es la que al últim se tiran entre cap y coll quan las cosas van mal dadas. No hi ha, donchs, necessitat de que ningú 's prengui la pena de trencarla; be prou que la trencarán ells mateixos.

***

Fa temps que vinch observant al Sr. Russinyol, y deixant apart las simpatías que pot inspirar ab la seva joventut y 'l seu carácter afable, trobo qu' es un russinyol que no 's distingeix pas per l' afinació dels seus refilets. A cambi de no cantar gayre bé, si per alguna cosa 's fa notar es per la lleugeresa y la frescura ab que va saltant de branca en branca. Si va seguint aixís arribará un día que 'l pollastre de Antequera li tindrà enveja.

En poch temps l' hem conegut satélit de 'n Sagasta y adicte á n' en Polavieja; regionalista que aspirava sols á la obtenció del concert económic y partidari incondicional de las bases de Manresa. Per unirse últimament ab en Paraíso recordá haver assistit á l' Assamblea de Zaragoza, quan la Unió Na-

cional era objecte de tota mena deatachs y burlas per part dels perdigots. De manera que si algún día li convingués fer ali ab l' home del tupé, podría invocar de la mateixa manera l' haver sigut cacich de la colla sagastina.

L' haverho sigut tot sembla que porta la ventatja de poder passar alegrement totas las portas; pero en realitat l' home públich que ho ha sigut tot, al cap-de-vall no es res.

La travessura es una de las condicions polítiques més secundarias quan no va acompanyada del talent. D' homes exclussivament travessos, lleugers y frescos, n' están plenas las oligarquías que han portat Espanya al precipici. Sembla que las aspiracions regionalistas haurían de tendir no á imitarlos, sino á combatre'ls ab l' autoritat que donan la conseqüencia, la serietat y l' aplom.

Y en quant á conseqüent no 's pot dir qu' ho sigui 'l President de la Lliga regionalista, que té una historia política tan accidentada. De serio y aplomat pot serne encare menos qui está passant la vida fent no més que saltirons d' aucell.

A n' en Russinyol sense ser orador, el seduhei-xen las imatjes gráficas y las frasses pintorescas.

Un día va dir que Catalunya rompería las amarras si veyá que 'l vaixell d' Espanya á que vin subjecta, s' havia de perdre. Contra aquesta aspiració separatista, encare que ho sigui sols condicionalment, ha hagut de protestar després més de quatre vegadas, alardejant de un espanyolisme incondicional. Pero ab alló de rompre las amarras ja s' havia guanyat l' aplauso dels caps-calents, dels aixalabrats, dels somnia truytas; y aquests aplausos cert que no alimentan, pero engreixan.

Pirrantse per obtenirlos, en vigílias de son viatge á Lleyda, quan la inauguració del nou local de la *Lliga regionalista*, va evocar com á tema de comparació dels seus tractes ab en Paraíso, el recort històric del casament de D. Ramón Berenguer, comte de Barcelona ab D.ª Petronila reyna de Aragó, contret al sol objecte de combatre al enemich comú, de fer la guerra als *moros*. ¡No hi ha que dir si va ser formidable 'l pet de aplausos que va valerli la evocació de aquest recort!

El perdigot més contentadís lo menos s' imaginava que á Lleyda anava á soldarse de nou y per sempre més la unió particular de dos regions que agermanadas visqueren fins que 'ls reys catòlics varen agregarlas á la massa general d' Espanya. La reproducció de aquell casament era cosa feta.. Y com se veu, en Russinyol y 'l seu corteig hi portaren per dot un gran caudal de modestia.

Donchs be, després de molts misteris, y de molt

aplassar el donar compte dels termes del contracte, reservantse ferho de una manera solemne, davant de las Corts de la nació, va arribar l' hora d' esbombarho, y 'l mateix Russinyol s' encarregá de dirho, y ho digué, com ho diu tot, valentse de una imatge, segons la qual lo que han fet las dos parts contractants no es boda, ni ab prou feynas amistansament: se reduheix á un senzill viatge en ferrocarril. Regionalistas y unionistas digué el Sr. Russinyol han pres bitllet pel mateix tren; pero 'ls últims se reservan la facultat de baixar á l' estació que tinguin per convenient, mentres els primers continuarán el seu viatge fins á l' estació de terme, que probablement es la de Babia.

Se compren que 'ls de la Unió nacional fins á la Babia del autonomisme polítich no vulguin arribarhi. Jo fins crech que 'l mateix Russinyol, si en alguna estació del tránsit li despatxessin el concert económich, baixaría del tren y s' hi quedaría.

Ara sí que podém dir:—Per aquest viatge no 's necessitan alforjas.

***

Se compren que una declaració com aquesta, vaja ser rebuda en el Congrés ab la més completa indiferencia.

Cert que per ferla no podían ni expressament triar una ocasió més inoportuna. Els pares de la pa-

tria están aquest días molt moguts ab las cosas de la política menuda, ab las conseqüencias del viatge del rey, ab las pessigollas que 'ls hi buscan á certs ministros, ab l' expulsió de 'n Canalejas del partit fusionista, ab el casament de 'n Maura ab en Silvela...

Aixís es que á las declaracions del Alba y en Russinyol havían de respondre, com qui te el pensament ocupat en altres assumptos que li interessan més:—¿Y ara que 'ns expliquen?

Pero ni aquí á Barcelona, ahont estém lliures en absolut de aquesta mena de preocupacions, y ni fins entre 'ls mateixos companys de [causa, han fet á ningú fret ni calor.

De manera que 'l gran efecte somiat, per torpesa, per impericia ó per haver tirat aygua al ví s' ha convertit en un solemne fiasco.

Ara es quan més han trobat á faltar els regionalistas la noble figura del Doctor Robert, que á lo menos sabia ferse escoltar, imposant respecte ab la correcció del seu llenguatge, ab la llum de son talent claríssim y ab l' atracció de son caràcter simpátich per dó de la naturalesa.

Y aixó que quan morí no faltaren dintre del regionalisme insensats que deyan:—Cap falta 'ns fa ja: ha mort en el moment precís en que la seva obra quedava complerta.

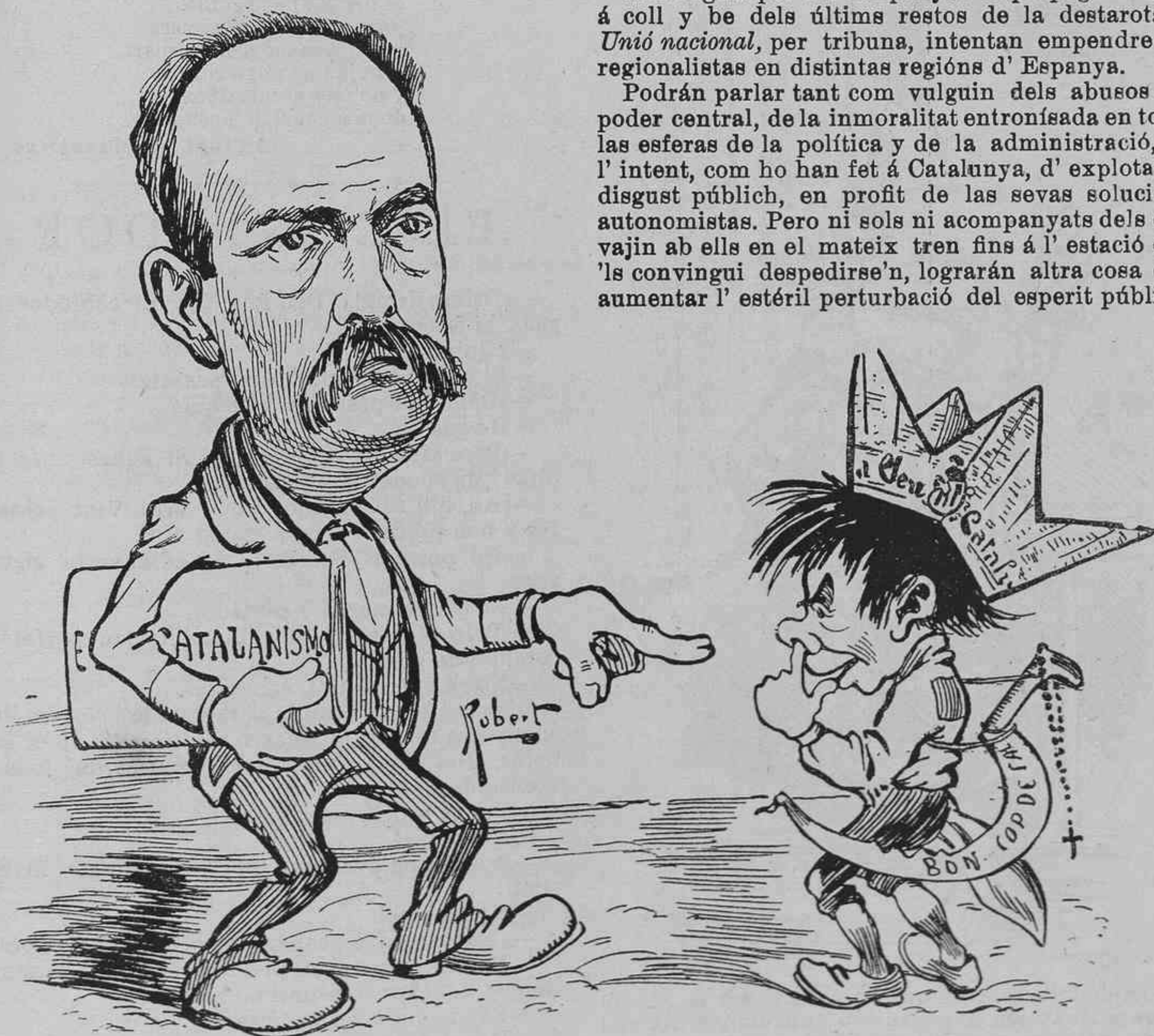
Ja 'ls ho dirán de missas si 'ls fa ó deixa de ferlos falta.

***

Mal auguri per las campanyas de propaganda que á coll y be dels últims restos de la destarotada *Unió nacional*, per tribuna, intentan empendre els regionalistas en distintas regions d' Espanya.

Podrán parlar tant com vulguin dels abusos del poder central, de la immoralitat entronísada en totas las esferas de la política y de la administració, ab l' intent, com ho han fet á Catalunya, d' explotar el disgust públich, en profit de las sevas solucions autonomistas. Pero ni sols ni acompanyats dels que vajan ab ells en el mateix tren fins á l' estació que 'ls convingui despedirse'n, lograrán altra cosa que aumentar l' estéril perturbació del esperit públich.

PLANYS DEL MESTRE

—Tant que m' havia escarrassat per educarlos bé á tots, ¡mireu quin deixeble m' ha sortit!

Perque la manera més pràctica y factible de corretgir els abusos y las immoralitats del poder central, consisteix en procurar á tota costa la formació de un altre poder central, verdadera representació del país, que no abusi ni immoralisi y no pas en treballar per destruir la unitat política de la nació, ab perill de que aixís com avuy hi ha un sol foc infecció per atacar, se 'n formessin tants com regions arribessin á constituhirse.

Si 'ls regionalistas que tot ho volen fraccionar re-passessin l' historia veurían ab claretat que l' esperit d' aïslament egoísta encarnat en el particularisme fou la causa de que 'ls reys absoluts, desde els camps de Villalar fins á las murallas de Barcelona, s' anessin menjant una darrera l' altra las llibertats de las regions que formavan la nacionalitat espanyola. Cap d' ella 's cuidá de mirar pel vehí y totas van anar sucumbint.

Y si, separadas, no van ser bonas per sostenirse

PER FER GENT

—¡Animarse, senyors, que va á comensar la funció!
¡Maravellós aplech d' antigüetats antigas y modernas!
¡Jochs malabars, exercicis acrobátichs, sardanas, y ademés trenta set días d' indulgencia que 'l bisbe concedeix á tots els corrents!

mútuament contra l' enemich de totas, menos enca-re la disgregació que persegueixen els regionalistas podrá servir may per organizar un bon govern comú á tots els espanyols, ni tampoch per afiansar y perfeccionar el disfrutament de las llibertats modernas, sempre més acomodadas á las necessitats y exigencias de la vida actual, que las antigas, qual resurrecció no passa de ser un somni y un anacronisme.

P. DEL O

CONTRAST

I

A copia de treballar
y fent la vida mes pobra,
ha lograt un trist manobra
carrera al seu fill donar.
Menjar poch, no descansar,
fer cara sempre al perill...
ho ha trobat tot mol senzill;
y sols vol per recompensa,
tenir l' alegría inmensa
de dá á coneixe 'l seu fill.

II

Es el fill un jove instruit,
guapo, vesteix elegant,
te amichs y amigas en gran
y va al teatro cada nit;
es per tot ben acullit,
juga al billar, fa gatzara,
molt poch en gastar repara,
festeja una noya rica:
y no mes el mortifica,
doná á coneixe 'l seu pare.

ANTONI DE MASSANAS

EL CONTADOR

- ¡Dring, dring!... Deu lo quart. El cobrador del gas... Si es servit.
- ¿Qu' es aixó?
- El compte del mes. Vint pessetas.
- ¿Cóm vint pessetas? ¿De qué?
- De gas.
- ¡Pero aixó no es possible! Si aquest més pot dirse que apenas n' he gastat...
- ¡Ah, fill! El contador no s' erra. Vint pessetas y bon profit.
- ¡No pot ser! Per forsa ha d' haverhi alguna cosa.
- Es lo que marca 'l contador.
- ¡Pero si may de la vida m' havían portat un compte tan crescut!...
- No sé qué dirli. 'L contador...
- Deixo al empleat ab la paraula á la boca, 'm llenso escalas avall y m' encaro resoltament ab el contador, allotjat en el tradicional quartet del fons de l' entrada.
- Per tú vinch.
- Vosté dirá.
- Acaban de portarme un compte de gas inverosímil.
- No ho crech.
- ¿No creus que acaban de portarme 'l compte?
- No crech que sigui inverosímil. En assumptos de gas, aquí inverosímil no hi ha res.
- Es que puja á vint pessetas.
- Donehs las paga, y en paus.
- ¡No vull! No las he gastadas y... vaja, no las pagaré.

EL PRIMER CAS

«Ha vingut a Barcelona un extranger que porta un aparato pera incubar las criaturas que han nascut avans del temps.

(Gacetilla de la premsa local.)

—Tingui, veji si pot acabar d' incubarme aquest nano.

El contador se posa á riure.

—Creguim á mí, que soch un contador d' experiència: no vulgui fer el valent; pagui y calli.

—¿Cóm els he consumits jo tants metros de gas per haver de pagar vint pessetas?

—¡Ah! Aixó no es cosa meva. M' han donat únicament la missió de contar, y conto.

—A veure: ¿de quina manera contas?

—Faig rodar aquestas minuteretas que tinch aquí al davant, y de tant en tant ¡crich!... un metro, un metro més, un altre metro...

—Pero deus fer la patota... deus posarhi gas de més.

—¿Jo?... «No pongo ni quito fluido; sólo ayudo á mi señor.»

—Es á dir, serveixes á la Companyía. ¿Qué t' unta?

—No, senyor: no més me posa aygua.

—¿Vols dir que no te 'n posa massa?

—¿Per qué? ¿Per ferme rodar més depressa?... Miri: hi estich tan acostumat á rodar, que lo mateix marco ab aygua, que sense aygua; que ab molta pressió, que ab poca...

—Que gastantse gas, que no gastantse'n...

—¡Home, tant com aixó!... De totas maneres, un contador que s' estimi no ha de permanéixer may inactiu. M' han posat aquí per rodar y marcar metros, y per poch que pugui, rodo y marco.

—Y rodas y marcas tan bé, que has acabat per apurarme la paciència y he determinat posar fi á la funció.

—¿Qué pensa fer?

—Condemnarte á inmovilitat perpétua.

—¿Cóm ho conseguirá?

—Tancant definitivament l' aixeta y deixant de consumir gas.

—¡Paraulas, res més que paraulas!... Admetém que signi capás de ferho; suposém que deixa 'l gas... ¿Qué haurá lograt al cap-de-vall?

—Lliurarme de tú.

—Sí: fugirá del foch y caurá á las brassas.

—¿Cóm?... ¿A quinas brassas te refereixes?

—Home, no deurá pas quedarse á las foscas...

—Es probable que no.

—Donchs aquí 'l vull. Una vegada haji deixat el gas, ¿qué pendrá?

—L' electricitat.

—¡Valent negoci! Cada moment bombetas trencadas, cada día ploms fosos... y en quant al contador eléctrich, ¡déixil anar també!

—Acudiré al acetileno.

—¡Just! Y á l' hora en que menos s' ho pensi, ¡brrró! li reventa l' aparato, y á la Casa de Socorro falta gent.

—Tornaré al petroli.

—Y en lloch d' un litro n' hi clavarán tres quarts, y en compte de petroli verdader li plantarán una barreja que li donará més fum que llum.

—Me resignaré á cremar espelmas.

—¡Bona idea! Y aviat tindrà tot el traje plé de gotas, que ab la classe d' espelma que 's gasta avuy, no se las podrá treure sino rentantse la roba ab sal-fumant.—

Las réplicas del contador acaban per marejarme. L' electricitat es gravosa, l' acetileno reventa, el petroli fuma, las espelmas tacan... Per tot hi ha cent lleguas de mal camí.

—¿Qué m' aconsellas que fassi, donchs?

—Convensut de que «de contador mudarás pero de lios no 'n sortirás» y tenint present que, dolent el del gas ó bó, «val més boig conegut que sabi per conéixer», 'm sembla que no li quedan més que dos camins.

—¿L' un?

—Pagar sense réplica els comptes que jo dicto...

—¿Y l' altre?

—Prescindir en absolut de las espelmas, del petroli, de l' electricitat y del gas, y fer com las gallinas: anarsen cada día al llit á entrada de fosch.—

Parlant desapassionadament y ab las mans al cor: ¿veritat que l' últim consell del contador es un gran consell?

A. MARCH

LA PRIMERA

(DE FRANÇOIS COPPÉE)

No es qu' ella fós molt encisera;
mes als vint anys la coneguí,
era un bell jorn de primavera

—prou me 'n record'—de bon matí.

No es qu' ella fós de las mes sérias;
mes no 'm creguí tenir valor
per dirli totas mas tragerias

y que l' aymava ab tot el cor.

No es qu' ella fós de cor molt tendre;
mes al parlar amorosits,
lo goig ma sanch va fer encendre
y 'l plor deixá mos ulls humits.

No es que tingués l' ánima dura;
mes ja per fi m' ha abandonat,
y ma tristesa sempre dura,
y aixó es per una eternitat.

Traducció de

AMADEU DORIA

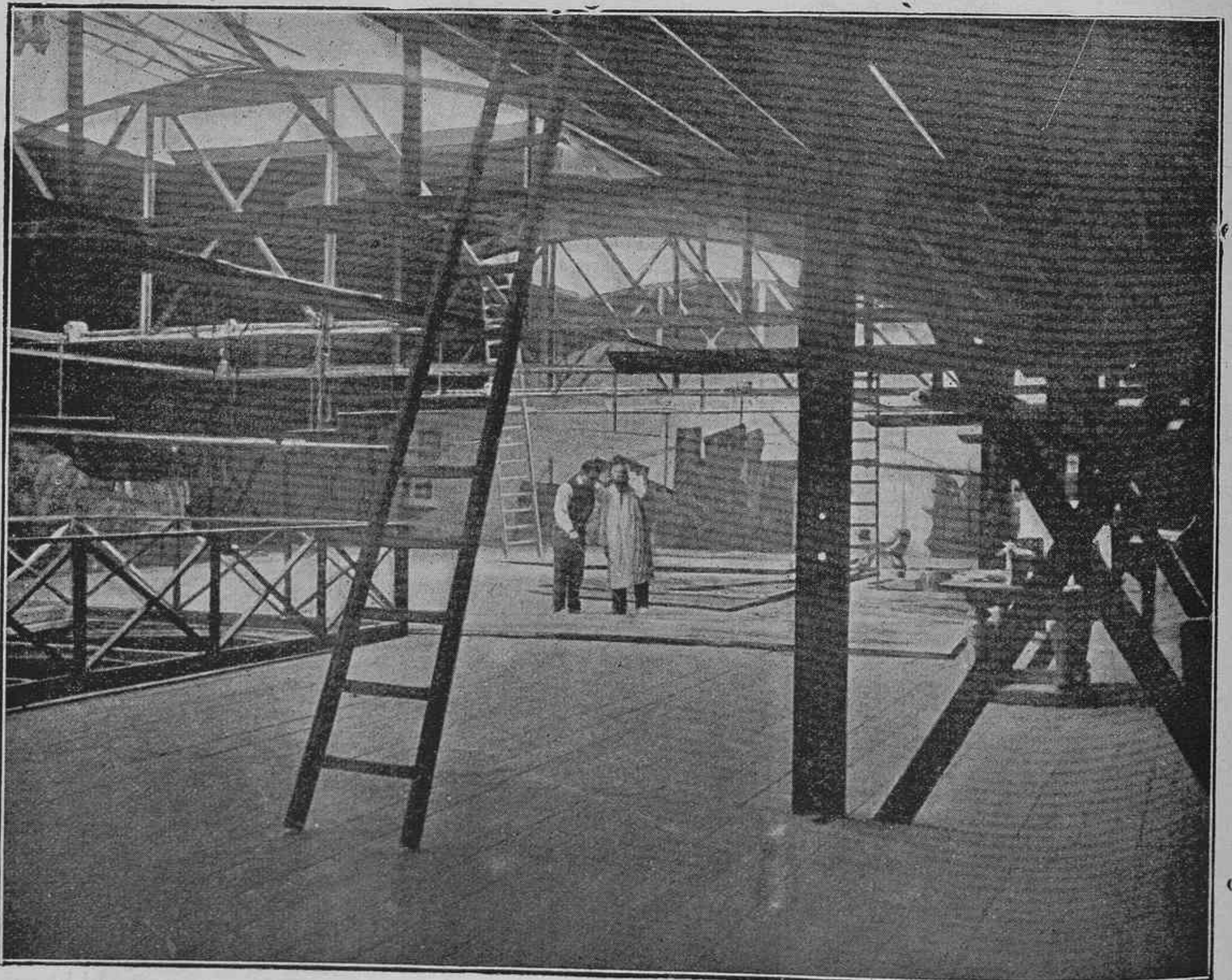
LA GANGA H

Es realment inexplicable la olímpica indiferencia ab que 'l públich barceloní s' ha escoltat els amables oferiments que la Companyia dels tranvías eléctricos ha tingut la generositat de ferli.

Inútil ha sigut la clara exposició de xifras y datos, que 'ls directors del tinglado no han amagat á ningú; de res ha servit la digna actitud de la premsa de gran circulació, que expontáneament y ab una unanimitat pocas vegadas vista, ha procurat donar calor al assumpto, publicant articles y més articles á favor de la patriótica empresa de *nacionalisar*—hermosa paraula!—els tranvías del *inglés*.

INTERIORITATS TEATRALS

AL TALLER D' ESCENOGRAFIA DEL LICEO

L' escenógrafo Olegari Junyent, donant els últims tochs al decorat de la nova ópera *Cristoforo Colombo* que demá ha d' estrenarse al gran teatro.

El públich... que té quartos s' ha *llamat Andana*, y 'l gran pensament de la Companyia no ha pogut passar de la categoria de «noble aspiració.»

Y no obstant, ¡qué pocas vegadas surt al mercat un negoci tan bonich y tan clar com aquest!

Ben coneguda es la seva historia.

L' inglés, com avergonyit d' havernos birlat Gibraltar, sembla que un día va pensar: —Ja que 'ls hem pres aixó, al menos tornemlos el tranvía.

El propòsit era d' una grandesa torre-eiffélica y desfeya d' una bufada la reputació de refinat mercantilisme que mil llengüas viperinas han donat á la rossa Albión.

En efecte: ¿s' ha vist may sacrifici de calibre parrescut?

Una Empresa construheix un tranvía, dotantlo de totas las comoditats y perfeccionaments imaginables. A forsa de constants estudis, organisa de una manera admirable la seva administració, fins arribar á convertirla en un modelo. L' éxit corona 'ls seus esforços, tot marxa vent en popa, el negoci es un Potosí montat sobre carrils...

Y de repent, tocada per la gracia divina, la Companyia renuncia generosament á tan opíperas ventatjas y diu als barcelonins:

—¡Teníul... Ha arribat l' hora y 'l moment de portar á la práctica el *Sic vos non vobis*. Aquest tranvía que ab els meus esforços he creat no ha sigut creat per mí; aquest negoci de fruyts tan ríchs y sabrosos, no soch jo qui deu explotarlo: pagueume 'ls pochos quartets que 'm costa, doneumen tants milions de duros, y quedéuvel, goseulo, disfruteulo en pau, en companyia de la familia y de totas aquellas personas que siguin del vostre apreci.

¿Volen esplendides més piramidalment admirable? Y á pesar de tot—¡rareasas del nostre carácter!—el públich ha tingut á be fer el sort á las bellas ofertas del inglés, escoltántselas poch menos que com qui sent ploure.

¿Motius d' aquest desvío? Serios y fundats, cap; frívols ó insustanciais, tants com vulguin.

—No hi crech ab aquestas generositats—deya un, parodiant á aquell bisbe d' Oviedo, que assegurava que «'l temps de las llegendas ja ha passat.»—S' ha acabat el temps de las gangas.

—Quan l' inglés se ven el tranvía—alegava un altre—per algo se 'l deu vendre.

—Ha estat trenta anys montantlo—exclamava un altre impugnador—¿y ara que 'l te en marxa vol desferse'n? ¡*Malorum signum!*...—

Y tot arguments *tontos* per aquest istil.

En va algú feya notar que, sent la companyia inglesa y tenint els cambis ab Inglaterra un trenta tres per cent de perdua, basta aquesta sola consideració pera justificarels propòsits de venda dels actuals amos del tranvía.

—¿Sí?—replicavan els maliciosos:—¿Cóm es donchs que, de tants y tants negocis que 'ls inglesos tenen á Espanya, l' *ínich* que 's venen es aquest?—Quan un poble, testarut y obcecat com el nostre, 's posa de tal manera d' esquena á la paret, ¡váginli vostés ab reflexions, consells ni estats demostratíus dels beneficis obtinguts!...

¡Ah! Baixém el cap, amargament afligits, y diguéu com un *inglés* interessat, que 'l día de la subscripció de las obligacions semblava haver perdut la seva flemma:

—¡*God save the tramway!*

O, si aixó 'ls sembla poch expressiu, repetím alló altre:

«Esta vez les ha salido un poquito desigual...»

MATÍAS BONAFÉ

UN BARRET DE DOS INTENTS

—¿Que 'l día 's presenta fret?
Poso al davant la part negra.
¿Que fa calor, com avuy?
Lo negre queda al darrera.

HO CONFESSO

SONET

Al costat d' un vellet me vaig asseure en un lloch ahont hi passen vols d' hermosas, y allí estavam parlant de varias cosas sense interés. ¡Com que 'ns sobrava 'l lleure!..

De prompte dugas nenas varem veure, tan frescas, tan bonicess y xamosas que semblavan talment dos poms de rosas. Y jo vaig dir: ¡Si las poguessim heure!..

El vell va sospirar; luego afegía, mentres jo son intern escorcollava: —¡Pera mí s' ha acabat ja l' alegría! Y, ¡pobret!, conmogut casi plorava. Jo 'l mirava y al veure com sufría, ¡si 'n dech ser de dolent!.. puig... ¡hi gosava!

PERE LLAVERÍA Y ESTIVILL

GÉNERO PARISIENCH

PRINCIPAL

Los sinvergüenzas es un arreglo de l'obra de Augier Les affrontées. L'arreglador Sr. Gil ha transportat l'acció desde Fransa á Espanya, y 'ls cinch actes que té l'original els ha deixat reduhits á quatre.

En aquesta producció hi ha molta pasta: coneixement psicològich, intenció social y sobre tot una maestría escénica sorprenent que descolia en la sòlida construcció, en l'encadenament de las situaciones totas ben preparadas y en una claretat transparent, que fa que l'interés no decaygui un sol instant y que

l'espectacle estigui al alcans de las personas de tots els nivells intellectuals y de tots els gustos.

¿Qué havia de fer Augier sino buydar las sevas creacions en els motllos usuals en els seus temps, motllos que avuy ens semblan una mica antiquats?

Aixó no es un defecte, molt al contrari, es una condició d'època, purament circumstancial, y fins si 's vol curiosa y digna d'estudi.

El fet es que l'obra interressi, atregui y emocioni. El públich segueix atentament sas peripecias y celebra l'honrada tendencia que respira, triumfant la bondat y la rectitut, de la maldat y la farsa.

El diálech del arreglo es viu y molt correcte. Tots els actors executan els seus papers ab carinyo, distingintse de una manera especial la Sra. Tubau.

LICEO

Demá dissapte inauguració de la temporada lírica ab l'estreno á Barcelona de l'ópera de 'n Franchetti Cristoforo Colombo.

Ja 'n parlarém la senmana pròxima. De moment aquí va una frase de un filarmónich: —Ja qu'hem perdut las Américas, just es que trobém á Colón... en música.

ROMEA

No sé si en Borrás s'ha cansat de fe 'l Tenorio, perque el de 'n Zorrilla y 'l de 'n Bartrina y 'l Arús suman 14 actes, que son els que 's donavan á la carrera y

LLIBRES

EL CATALANISMO. —Motivos que lo legitiman, sus fundamentos científicos y sus soluciones prácticas, por D. VALENTÍN ALMIRALL. — Versión castellana por D. Celso Gomis. — Poch ens toca dir sobre un' obra que al aparéixer per primera vegada l'any 86, escrita en catalá, sigué senyalada com el treball mes cumplert y mes ben pensat que s'havía escrit may sobre la materia que tracta. Sa publicació en castellá ampliará 'l círcul dels seus lectors, entre 'ls de fora de Catalunya que desitjin tenir una noció precisa del catalanisme estudiat á la llum de la ciencia políftica.

Pero 'l Sr. Almirall al publicar aquesta nova edició de son treball ha aprofitat l'ocasió de ferlo precedir de un petit prólech, repudiant als que desacreditan la idea ab las sevas ridículas exageracions y ab els seus exclusivismes insensats y als que la fan servir per obtenir determinadas ventatjas en un ordre de activitat que no té res de científica. Masegats que fan llástima surten aquests que avuy tant se bellugan de las mans del pensador, escriptor y antich home d'acció que bé mereix el nom de fundador del catalanisme.

Camins tan desgarrats han anat emprenent, que ja ni 'l pare qu'engendrà l'idea en que s'apoyan y que impulsá primer que ningú 'l moviment polítich catalanista, pot estar al seu costat, ni molt menos acceptar la responsabilitat dels seus extravíos.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Los hombres de hierro. —Narraciones de A. Dumas pere, relativas á Pipino, Carlomagno, El señor de Giac y Güelfos y Gibelinos, traducidas per J. García Bravo. — El tomo forma part de la Biblioteca Tasso.

Una grossa de pensamientos en vers — Una dotzena de deicacatats en prosa per Albert Llanas. — Dugas dotzenas de ilustraciones de Modest Urgell. — Brilla en aquest opúscul el desenfado y el sentit prácticich tan propis del humorista escriptor catalá.

La nit dels Ignocents ó los municipales burlats. — Sainete en un acte y en prosa original de R. Ramón y Vidales, estrenat ab éxit á Rómea la nit del 28 de desembre de 1901.

RATA SABIA

Per veure tipos aixís hi ha que passar la frontera;

per veure tipos aixís, es forsós aná á París.

en una sola funció, y n' hi ha de sobra pera cansar no á un actor sino á un bastaix.

Pero, per fi, desats ja fins al any vinent la gorreta ab ploma, el tonelete, l' espasa y altras eynas d' enamorar, las funcions catalanas tornan á tenir l' escenari á la seva disposició, y dimars vinent li toca l' torn á un drama nou de 'n Guimerá titulat: *Ayguá que corra*.

Y ara permetin que 'ls digui contra lo que afirma 'l ditxo: «D' aquesta ayguá sí que 'n beuré...»

NOVEDATS

En el primer concert de *La Filarmónica* donat diumenje al matí, el públich va aplaudir ab entusiasme totes las pessas del programa qu' eran las següents: *Romeo y Julieta*, fantasia de Svendsen; *Siciliana* y *Gavota*, de Bach; *Rapsodia húngara*, de Lalo y la segona sinfonia del colossal Beethoven.

¿Qué 'ls hi sembla com á menu de un esmorzar? ¿Es ben triat? ¿Es suculent?

Ja ho crech que ho es. Y esmeradament confeccionat, ab un primor insuperable per l' orquesta de la *Filarmónica*, que cada día 'n sab més, baix la direcció del mestre Crickboom, que es un mestre en tota l' extensió de la paraula.

Per demá passat diumenje está anunciat el segon concert que ofereix com alicient poderós el corre á cárrech el célebre *trío de Francfort*.

Vels' hi aquí una fruició que únicament poden disfrutar-la 'ls protectors, els suscriptors y 'ls adherits á la institució del mestre Crickboom, á qui tant te que agrehirli la cultura musical de Barcelona.

GRANVIA

Passant per *Il tacchino* (L' indiote), qu' es un' obra de lo més groixut qu' hem vist may sobre l' escena, ab cada xocarrería y ab cada atreviment que n' hi ha per ferli caure la baba al membre de la Fulla mes escrupulós; y per *La Mosca*, divertida successió d' escenas y situacions cómicas tramadas segons els cánons de la tarifa vella y per *Zampa legata* (La cama lligada) qu' es també tota ella una guassa viva, varem arribar per fi á la comedia de 'n Donnai *Amanti* posada á benefici de la Blanca Iggius.

Vels' hi aquí un' obra que á penas té acció, á pesar de lo qual se desarrolla en cinch actes, dels quals els tres primers no pecan de curts, y ab tot se fá escoltar y aplaudir per l' acabada pintura dels tipos, per la vida mundana que respira sempre y per la gracia espiritual qu' espurneja en el diálech.

No necessita més elements un' obra teatral realisada á la manera moderna. Las relaciones de dos amants, ab escenas de seducció y de celos, de coqueterías y de pasió ardent, de allunyaments y successivas aproximacions, fins que al final, extingit el foc, convenen en anarse'n tranquilament cada hú pel seu costat constituheixen l' assumpto de la comedia. Qui esperi sorpresas y peripecias imprevistas queda defraudat; en cambi qui compregui la vida y sapiga saborejar l' art de reproduhirla ab verdadera conciencia de la realitat y ab un bon gust depurat y refinat estimará en molt la creació del modern escriptor francés.

La companyia 's lluhí de veras en el desempeñyo de una obra en qual éxit la bona interpretació influheix de una manera decisiva. Desde la Iggius qu' estigüé seductora com sempre, fins l' última figura tragueren escenas de conjunt acabadíssimas.

Al final del acte quart, la beneficiada sigüé objecte de una carinyosa ovació en la qual hi abundaren las flors, els coloms y els aplausos.

TÍVOLI—CIRCO EQUÍSTRE

El personal de la *troupe* de l' *Alegría* s' ha aumentat ab artistas de mérit com els Takitos y 'ls Gliftons.

Aquests últims especialment executan traballs que fan posar la pell de gallina... lo que se 'n diu exercicis verdaderament sensacionals.

N. N. N.

ELS CONSÚMS

Crech que hi ha qui ha pensat ferse el propósit de reunir *valiosos* elements y presentar al nostre Municipi el document aquest:

Els matuters, constituïts en gremi, proposan al ilustre Ajuntament l' arrendo dels consúms á Barcelona baix las bases següents:

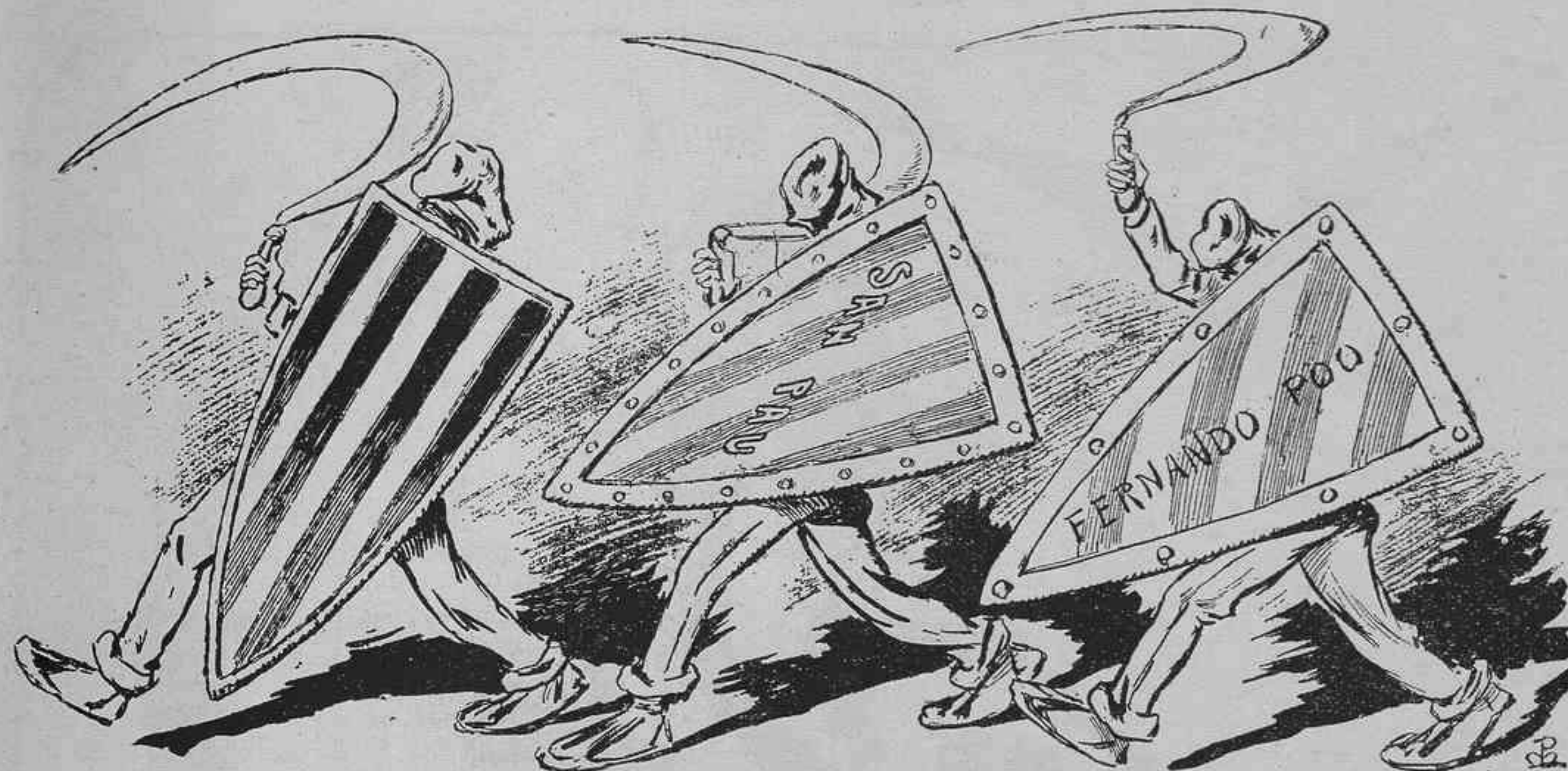
Primera: El personal de las *casillas* se compondrá sols d' esguerrats y vells y com que 's podrán treure dels assilos hont son manteniment costa diners, tot el sou que se 'ls dongui anirá á cárrech del nostre Ajuntament.

Segona: Tots els jefes, aforadors, visitadors, caixers y demás personal de campanillas se compondrá de gent que 'ns mereixi absoluta confiança y pagui Barcelona ab sos diners.

Tercera: Las tarifas podrán ser aumentadas cada mes pel gremi arrendatari, limitantse l' augment al noranta per cent sobre las cosas de comer, de beber y de encender, y al dos per cent y pico sobre tot lo demás.

Quarta: Perque resulti l' arrendament aquest un benefici pels soldats, las raspas, y l' element obrer, suprimirem els drets sobre las xufias, tramusos, cacahets d'atils, pinyons, castanyas, avellanas, moniatos calents y totes las *viantas* que ab cabassos se venguin pels carrers.

Quinta y final: En lloch de fixá un tipo, que ab el constant augment de població que 's nota á Barcelona podria massa xich arribá á ser, tots els deu anys que durará l' arriendo donarem anyalment á cada regidó una bona hermilla y al erari del poble en bons diners

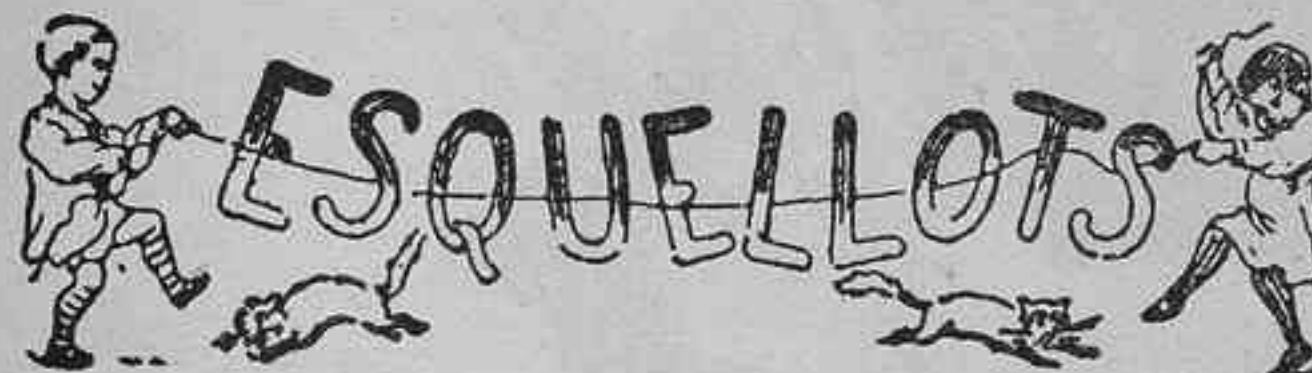

Arribada dels tres segadors á Madrid.

cada any l' import de tot lo que 's recaudi multiplicat per cent.

Firman pel Gremi. ELS SÍNDICHS Pere Grapa Joaquim Alarguillo.—Pau Barrets.

JEPH DE JESPU

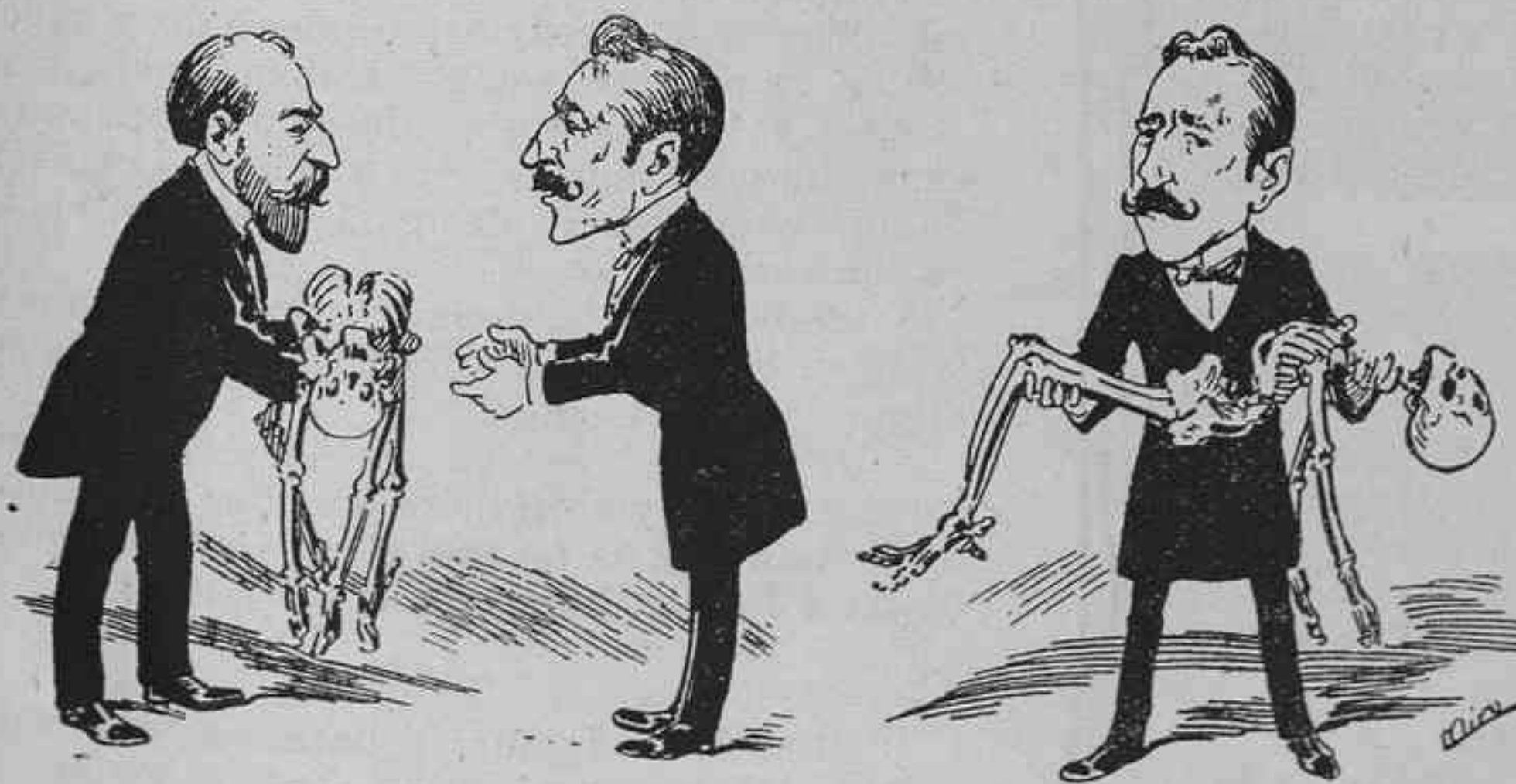
En una sola sessió han sigut discutits y aprobats els pressupostos municipals.

Aixó sí; en una sessió llarga que comensá á la tarde del divendres y no terminá fins á la matinada del dissapte, ab un' hora y mitja de intermedí per anar á sopar y agafar forsas.

Perque creguin que se 'n necessitan per remenar tot aquella reguitzellada de milions de ingressos y de gastos.

***

TRANVÍA ELÉCTRICH

L' ACCIONISTA AL OBLIGACIONISTA:
—Tingui, es una ganga.

L' OBLIGACIONISTA:
—¿Y ara jo, á qui 'l clavo?

LA NACIONALISACIÓ DEL

L' INGLÉS:
—¿Qué 'n faig d' aixó?

L' INGLÉS AL ACCIONISTA:
—A vosté pot convenirli.

ENTRADA TRIUNFAL

Jo 'm creya que tractantse de arreglar la Hisenda de la Pubilla 'ls seus administradors s' haurían pres la cosa ab calma, ab madurés, ab exquisit cuydado, discutint las partidas del pressupost una per una, com qui fa una casa, que una per una s' hi van collocant las pedras, valentse del regle y la plomada perque estiguin bé y la construcció resulti sólida y equiibrada.

Donchs res de aixó. Seguint la vella y viciosa costúm els pressupostos municipals s' aproban depressa, á pas de carga, sense altre propósit que cumplir una formalitat legal.

Els de un exercici serveixen de pauta pels del altre, que aquesta es la millor manera de sortir del pas, sense trencarse 'l cap buscant milloras, economías ó quan menos una mica de regularitat.

Y tots acaban de la mateixa manera. Ingressos: la meytat dels que varen calcularse. Gastos: el doble dels que 's van fixar.

Els regidors, dissapte á la matinada, al alsar la sessió varen tenir un petit descuyt.

Havían de pendre l' acort d' enviar un ofici á la impremta d' Enrich indicantli que no distribuheixi 'l motllo ab que s' imprimeixen las lámias del dente.

Al cap de l' any fará bon servey.

Ja l' han sentit al Alba, aliat dels *perdigots*.

Haventi preguntat en el Congrés respecte al casament de Lleyda qui era l' home y qui la dona, va respondre:

—S' ha fet un casament entre homes sols.

El Congrés en massa va esclafir en una riatllada formidable.

Y darrera del Congrés el país.

Ara un dupte.

UN VISITANT QUE S' ACOSTA

¿Cóm se 'ls haurá de nomenar als nuvis de Lleyda? ¿Petronilos ó Filomenos?
¡Que 'l Pare Román els beneheixi!

Apenas iniciada la crisis ministerial, se va parlar desseguida de si en Sagasta tenia intenció de concedir una cartera al Sr. Alba.

Sería un premi merescut, per quant l' aliat dels regionalistas, posantse en contradicció ab *La Veu de Catalunya* que tan brava campanya ve sostenint contra 'l projecte de lley municipal de 'n Moret, va fer l' elogi de aquest projecte atribuhintli condicions de descentralisador.

Y vaja, aixó lo menos que mereix es una cartera.

***

Si li arribessin á donar, resultaría que hauría durat ben poch aquell viatge que, segons el Sr. Russinyol, havían de fer units els de la Unió nacional y els regionalistas, reservantse els primers el dret de baixar á l' estació que 'ls convingués.

No haurían passat de la primera.

Al sentir el crit:—«Parada y fonda», ja 'ls teníam de peus á terra y entaulats.

La Junta de Sanitat cumplint las disposicions dictadas pel ministre de Instrucción pública, ha girat una visita de inspecció á tots els colegis y establiments d' ensenyansa, al objecte d' examinar sas condicions higiénicas y de capacitat.

Aquesta visita li ha permés observar el contrast que ofereixen els grans edificis alsats per las corporacions religiosas, que ab tot y haver fet vot de pobresa, sempre troban diners, y 'ls modestos locals dels professors particulars, cada día més apurats, com á víctimas que son de una competencia desigual en que tot els hi es contrari.

Y també 'ls hi ha donat ocasió de sentir una frase en boca del director de un colégi religiós, digna de ser coneguda.

—Desengányinse—va dir aquell sant varó, torsant el coll y ab rialleta jesuítica—el comte de Romanones ha fet com el rey Herodes: volía matar á Jesús y ha sacrificat als ignocents.

L' altre día la Iggius, l' hermosa y elegant actriu del teatro Granvía, aná á visitar al Sr. Manzano, y aquest senyor va negarse á rebrela.

Si tenia por de veure á una dona tan guapa y *seduisante* podia calarse unas ulleras fumadas.

Unica manera de no incorre en malas tentacions, y de que no sufrís un atentat la proverbial galanteria espanyola.

La suscripció á las obligaciones de la Societat de Tranvías de Barcelona no ha donat de bon tros els resultats que 's prometían els que s'havían pres pel seu compte aquest negoci.

Y lo més trist per ells es que perden la quantitat de paga y senyal que 'ls hi havia exigit l'inglés.

Unas set mil lliuras esterlinas.

Els sí que podran dir que 'l tranvia del inglés els ha partit per l' espinada.

Son cada día en major número las personas que acuden al Círcul Artístich del carrer de Corts á visitar el diorama «Boria Avall.»

L' hermós quadro de 'n Galofre Oller que al ser presentat per primera volta á ca'n Parés tingué un éxit colossal no superat per cap més pintura de las exposadas en aquell popular saló, guanya extraordinariament per la veritat y el bon gust artístich en el local del Círcul, produhint tot l' efecte de una escena real, verdaderament emocionant.

Próximament será exposat á París, Londres y altres punts del extranger.

Els barcelonins que encare no l' han anat á veure, ja cal que s' espavilin.

Vingueren á Barcelona alguns regidors de Madrit y com es natural visitaren la Casa Gran.

Y com es natural també, 'ls periódichs donaren compte de la seva visita, tots fins *La Veu de Catalunya*, á pesar de tractarse de regidors de Madrit.

Lo que feu *La Veu* sigué consignar els noms d' ells, qu' eran els Srs. Sánchez Covisa, Catalina, y Alvarez, deixantse en el tinter el de D. Just Morayta.

***

Aixís ho fa sempre *La Perdiu*: hi ha noms que no 'ls pot veure, y no vol que 'ls seus lectors 'ls llegeixin: un d' ells es el de 'n Morayta.

Pero aixó resulta fins estrafalari.

Perque ho es que no podent pahir el nom de 'n Morayta se'l menji, ab perill de agafar una de aquellas indigestions tan dolorosas y que sempre acaban malament.

Nostre bon amich el conegut y honrat republicá, D. Llorens Ardit, ha tingut l' inmensa desgracia de veure morir á son fill gran, Miquel, á l' edat de 24 anys.

A la commovedora manifestació de dol, á que s' associá un número considerable de amichs y correligionaris del desolat pare, hi afegim nosaltres la participació més sentida en la pena que tant á n' ell com á tota la seva familia 'ls afligeix.

Cada dijous y cada diumenje, concert al Palau de Bellas Arts.

Y á pesar de tanta música, las figuras dels quadros de l' Exposició d' Art antich s' están morint de riure, al veure que ningú ó casi ningú va á visitarlas.

¿De qué haurá servit la importancia que desde *La Perdiu* ha vingut donantse la comissió autónoma de Museus, si

no hi ha medi de que 'ls companys de causa 's decideixin á gastarse la pesseta?

Vaja, que tant mateix no es igual portar concurrencia de pago á l' Exposició, que portar *claque* al Saló de Cent el día que 'ls regidors perdigots se proposan fer un punt dels seus.

***

Escoltin, ¿y de la gran orga del gran Saló del gran Palau de Bellas Arts, qué n' hem de fer?

Hi ha qui diu qu' está embussada; hi ha qui sosté que s' ha rovellat; hi ha qui assegura que las manxas han perdut el buf. El fet es que no sona.

Y ab tot l' orga va costar un grapat de mils duros de compra, y alguns grapats de mils pessetas de contínues reparacions, fins que, segons sembla, cansat l' Ajuntament de gastar diners y més diners en remeys que no curan, ha decidit deixarla abandonada á la seva sort.

A lo menos podria embolicarla ab flassadas á veure si arrenca la suhor y 's restableix del costipat.

Perque tal com está, en calitat de orga purament decorativa, no se 'n aprofitan més que la pols, las aranyas y las ratas.

¿No valdria més portarla al quarto dels mals en dressos?

Al amich Pere Grau l' han nombrat comissari regi de Instrucció pública de la provincia de Barcelona, cárrech dotat ab sis mil pessetas anuals.

A Madrit ho ha sigut un tal Ruíz Jiménez, y aquest senyor ha tingut la bona idea de dividir el sou en 30 lots de 250 pessetas cada un, destinats á las noyas pobras que més descollin per la seva aplicació.

Ho consigno en LA ESQUELLA perque sé que l' amich Pere Grau la llegeix cada senmana, y que per aquest conducto arribará á son coneixement aquest rasgo del seu colega de Madrit.

Y per alló de: — Catalá soch y del Masnou y no vull que cap madrilenyo 'm passi la má per la cara...

O sinó ja ho veurán.

Un que ha quedat viudo, participa la seva desgracia á un jugador empedernit, de aquells que

LA QÜESTIÓ DE LA GRAVA

—¡Arri! ¡No hi vull ratas aquí!

EL MARTELL D' AYGUA

Se tracta d' un experiment curiosíssim que crida l' atenció dels aficionats á la ciencia recreativa y sorprén extraordinariament als ignorants que no 's preocupan may de las causas y els efectes.

En un pot de cristall ab tap esmerilat poséuhi tres quartas parts d' aygua. y fiquéulo, destapat, en una cacerola que continga aygua salada. Encés el fogó, quan aquesta arribi á una ebullició de 109 graus tindréu una temperatura suficient pera fer bullir l' aygua del pot. Un cop el vapor que se 'n desprén hagi esvahit tot l' ayre que contenia, tapéu el pot rápidamente, trayéulo de la cacerola, y evitéu que hi entri gens de aire soldant el tap ab lacre comú.

El vapor que 's trobava sobre 'l nivell del líquit se condensa á causa del refredament que sobrevé, produhint lo que 'n dihém el *vacío* en aquell lloch. Capgiréu llavors el pot ab suavitat, redressantlo tot seguit brusquement ó, millor encare, sacsejéulo ab furia y veuréu com l' aygua, qu' en aquest cas forma una sola massa, al xocar als fons del pot causa un soroll idéntich al que produhiria un martell de ferro. Y aixó es efecte de que l' aygua en tal estat ja no 's troba dividida en gotas que poden separarse com succeheix en contacte ab l' aire, y fa l' efecte d' un cós sólit y resistent.

Et... voilà tout.

sempre están distrets pensant en las combinacions del etzar.

- ¿Que no ho sabs? He perdut la dona.
- El jugador:
- ¿A la ruleta ó al trenta y quaranta?

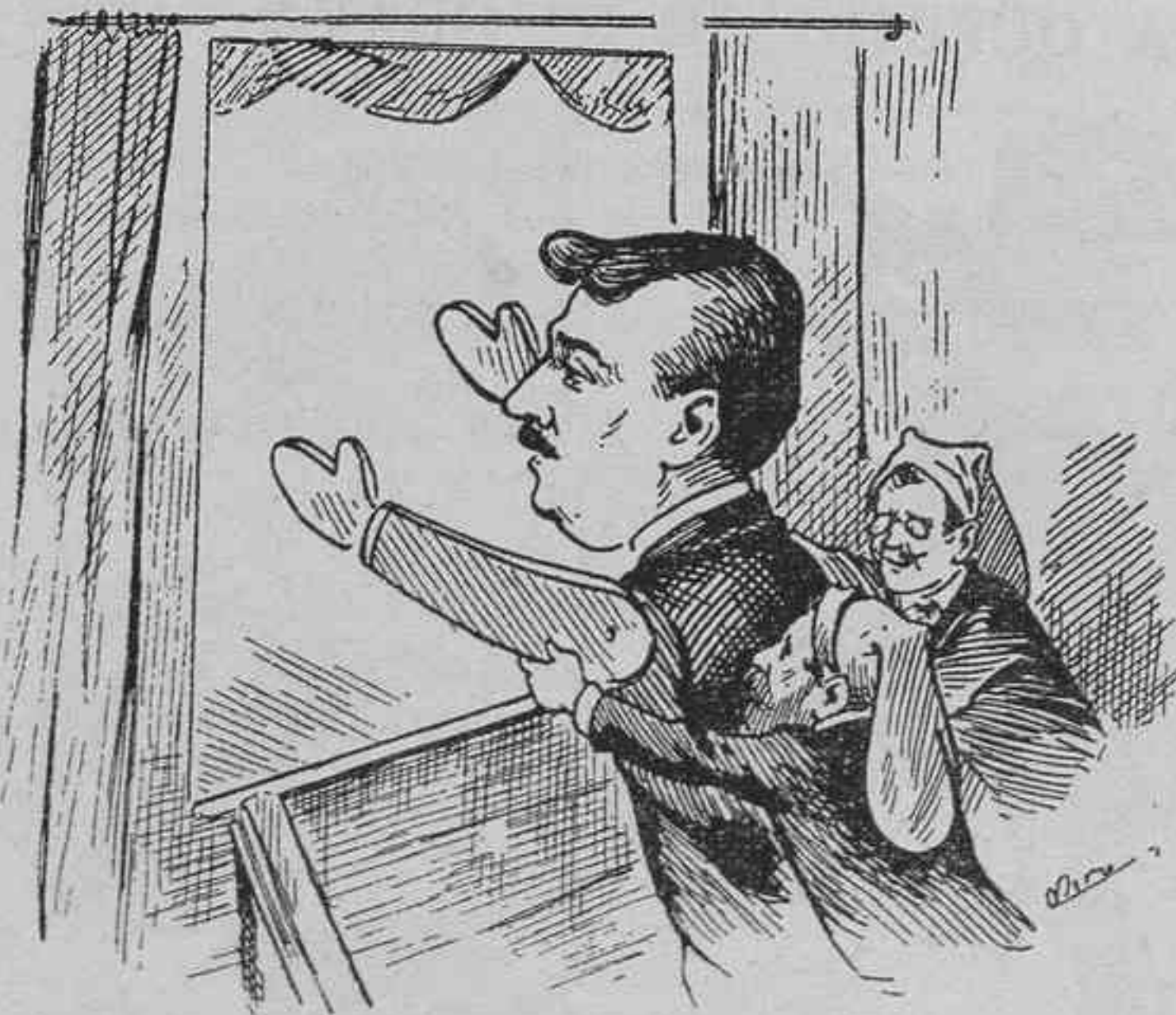
TRENCA-CAPS

XARADAS

I

Si vols, la *primera*
son dugas vocals,

PUTXINETLIS A LA CASA GRAN

—¡Cuydado, senyor batlle! Miri que 'l públich veu las mans dels que fan bellugarlo!...

si vols, son seixanta,
si vols cent... y tants.
Si vols, la *segona*
es un usual joch;
si acás t' acomoda
es un cop ben fort.
Si vols, *tres-girada*
(ara m' he perdut)
ja ho trobo; l' estómach
es que mou un bull.
Si vols (ja m' enredo
veig que no pot ser
no desfent la sílaba
tota per enter)
perqué llavors fora
l' esgarrifós crit
que exhala l' atmósfera
prenyada de fluit.
¡Ditxós qui pot veure
constantment guiats
els flaquejants passos
per sabi *total*.

J. COSTA POMÉS

II

Lo fill de la *Hu-dos-tercera*,
va demanar la *primera*
de la filla d' en *Total*
y 'l *quart, quarta* va donarli:
pues á ella molt va agradarli
per sé' un xicot molt formal.

ANTONI FELIU

ANAGRAMA

Pe 'l meu sant va regalarme
la *Tot*, un plat de *Total*,
y mireu si vaig menjarne
qu' al últim me va fer mal.

UNA SOCIETAT ANÓNIMA

FUGA DE CONSONANTS

. a . . a . . a

Ab aquestas quatre vocals y las consonants que fal-
tan formar lo nom de una part del cos.

SISKET D. PAILA

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Instrument.
- 1 2 3 4 7 8 3.—Nom de dona diminutiu.
- 8 4 3 2 2 3.—Los carreters ho fan serví.
- 8 7 1 2 3.—Nom de dona.
- 4 5 8 3.— id. id.
- 3 6 3.— id. id.
- 4 7.—Nota musical.
- 8.—Consonant.

LA SOLETAT Y 'L SEU FILLET

CONVERSA

- ¿Vols venir á Vallvidrera, Jaumet?
- No hi tinch cap inconvenient. ¿Qu' es per anarhi á esmorzar?
- Sí.
- Pero ¿quí més hi vé ab nosaltres?
- Dos més, amichs nostres.
- ¿Quí son?
- Rumia home, rumia que tú mateix els has anomenat.

VÍCTIMA DE LA CAVALCADA
GEROGLÍFICH

I

A D . A

I

I D I

ENRICH M. GENER

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

La Esquella de la Torratxa ALMANACH

PERA L' ANY

— 1903 —

Está enquadernantse.
Sortirá molt aviat.
Text escullit. Mes de 120 firmas.
Profusament il·lustrat per mes de 60
artistas.

Cuberta á la tricromía, deguda al notable ar-
tista catalá Tomás Sala.

Sortirá aviat.

Un tomo de més de 200 planas. **Preu: UNA pesseta.**

Acaba de publicarse

EL CATALANISMO

POR VALENTIN ALMIRALL

con un prólogo del mismo autor

Un tomo de más de 500 páginas . . . . . Ptas. 4

SANTIAGO RUSIÑOL

El poble gris

Un tomo en octau, Ptas. 5

Jaime el desorejado, por *Alejandro Dumas* (padre).. . . Ptas. 1

Garuda ó la cigüeña blanca, por *Juan Valera*. . . . . Ptas. 2'50

Se ha puesto á la venta

ALMANAQUE BAILLY-BAILLIERE

Ó SEA

Pequeña Enciclopedia popular de la vida práctica

— PRECIOS —

Rústica, Ptas. 1'50 || Encuadernado, Ptas. 2

CAMILO FLAMMARION

Curiosidades de la ciencia. Ptas. 4

Excursiones al cielo. . . . . » 4

DIETARIOS para 1903

desde 1 á 4 pesetas

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no s remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

LA PREMPSA BEN INFORMADA

—¿Ja porta 'l crímen d' avuy?
—Sí, senyora: hasta diu alguna cosa del que hi ha d' haver demá.

